

Айзък Азимов

Говорещият камък

Астероидният пояс е голям, а човешкото му население – малко. На седмия месец от едногодишната си командировка в Станция Пет Лари Вернадски все по-често се питаше дали заплатата би могла да компенсира почти пълното му усамотение на сто и десет милиона километра от Земята. Лари беше слаб, млад човек, нетърпящ нито инженер-космонавти, нито астероидни обитатели. Имаше сини очи, маслено жълта коса и абсолютно невинен вид, под който се криеше жив ум и изострено от самотата любопитство. И невинният вид, и любопитството му послужиха добре на борда на „Робърт Кю“.

Когато корабът „Робърт Кю“ кацна на външната платформа на Станция Пет, Вернадски скочи на борда почти незабавно. У него имаше такъв спонтанен възторг, който при едно куче, например, би се изразил с махане на опашка и радостен лай.

Капитанът на „Робърт Кю“ посрещна усмивката му с мрачно, кисело мълчание, придаващо тягостно изражение на едрото му лице, но това беше без значение. За Вернадски корабът беше горещо желана и добре дошла компания. Впрочем, компанията бе добре дошла и за всеки от милионите кубически метри лед, и за всеки от тоновете замразени хранителни концентрати, складирани в кухнята-астероид, каквато всъщност беше Станция Пет. Вернадски имаше на разположение в случай на нужда всякакви уреди, всякакви резервни части за всички видове хиператомни двигатели.

Лари се хилеше с цялото си момчешко лице, докато попълваше обичайния формуляр. Пишеше го бързо, а после щеше да го превърне в компютърни знаци и да го картотекира. Отбеляза името и серийния номер на кораба, номерата на двигателя, походния генератор и така нататък...

Изходен пункт („По дяволите, астероидите са толкова много, че не зная кой беше последният“ – процеди капитана и Вернадски записа просто „Пояс“ – обичайно съкращение за „астероиден пояс“); местоназначение („Земята“); причина за престоя („Засичащ хиператомен двигател“).

– От колко члена е екипажът ви, капитане? – запита Вернадски, като хвърли бегъл поглед на корабните документи.

– Двама – отговори капитанът. – Сега ще прегледате ли хиператомната апаратура? Трябва да товарим стока. – Бузите му изглеждаха синкави от наболата тъмна брада.

Държеше се като дългогодишен закоравял рудотърсач по астероидите, но говореше като образован, културен човек.

– Разбира се – Вернадски помъкна чантата с контролните уреди към машинното отделение, следван от капитана. С небрежна бързина провери електрическите вериги, вакуумността и мощността на силовото поле.

Кой знае защо, капитанът го озадачаваше. Самият той не харесваше заобикалящата го среда, но съзнаваше, че има хора, които намират своеобразно очарование в огромната празнота и свобода на космическото пространство. Обаче човек като този капитан едва ли е астероиден рудотърсач само от любов към самотата.

– С някаква особена рудна порода ли боравите? – запита Лари.

Капитанът се намръщи и отговори:

– Хром и манган.

– Така ли?... На ваше място бих сменил Дженъровия газопровод...

– В него ли е повредата?

– Не, не е. Но е износен. Рискувате да получите нова повреда след не повече от милион – милион и половина километра. Докато корабът ви е тук...

– О'кей, ще го сменя. Но ще откриете къде засича, нали?

– Ще направя всичко възможно, капитане.

Последните думи на капитана бяха толкова резки, че смутиха дори Вернадски. Той поработи известно време мълчаливо, след което се изправи.

– Полурефлекторът ви е екраниран от гама-лъчи. Всеки път, когато позитронният лъч се върне в изходно положение, двигателят угасва за секунда. Ще трябва да го смените.

– Колко време ще е нужно?

– Няколко часа. Може би дванадесет.

– Какво? Аз и без това съм закъснял!

– Нищо повече не мога да направя – Вернадски не губеше доброто си настроение. – Системата трябва три часа да се промива с хелий, за да мога да вляза вътре. След това ще изпробвам новия полурефлектор, за което също трябва време. Бих могъл само за няколко минути почти да го поправам, но ще бъде само „почти“, нали разбирате. Ще аварира още преди да стигнете орбитата на Марс.

Капитанът се намръщи.

– О'кей. Започвайте!

Вернадски леко маневрираше с цистерната течен хелий на борда на кораба. Тъй като генераторите за псевдогравитация бяха изключени, тя не тежеше никак, но запазваше масата и инерцията си. Това налагаше

внимателно боравене, за да взима завоите както трябва. Тези маневри се затрудняваха от факта, че Вернадски също нямаше тегло.

Тъй като беше изцяло съсредоточен върху управлението на цистерната, Лари зави неправилно в препълнените помещения и за миг се окажа в някаква необикновено затъмнена стая. Успя само да извика уплашено, когато двама души се нахвърлиха отгоре му, изблъсквайки цистерната и затваряйки вратата след него.

Вернадски не каза нищо, докато скачваше цистерната към всмукателния клапан и слушаше тихото съскане на хелия, който промиваше машинното отделение, бавно изтласквайки радиоактивните газове във всепоглъщащата безбрежност на космоса. После любопитството взе връх над предпазливостта и той попита:

– Вие имате на борда си силиконий, капитане, при това голям силиконий.

Капитанът се обърна бавно към Лари и отрони с безизразен глас:

– Така ли?

– Видях го. Ще ми позволите ли да го огледам по-добре?

– Защо?

– Ами, вижте, капитане – замоли се Вернадски, – на тази скала съм повече от половин година. За астероидите съм прочел всичко, което успях да намеря, включително всичко и за силиконииите. Обаче никога не съм виждал силиконий на живо, дори и малък. Имайте милост!

– Мисля, че трябва да си свършите работата.

– Промиването с хелий трае часове. Докато не завърши, нямам друга работа. Впрочем, как така носите силиконий на борда, капитане?

– Като домашно животно. Някои обичат кучета, аз обичам силиконииите.

– Успяхте ли да го накарате да говори?

Капитанът се изчерви.

– Защо питате?

– Някои от тях говорят. Други пък четат мисли...

– Вие какъв сте? Да не сте специалист по тия боклуци?

– Чел съм за тях, нали ви казах. Моля ви, капитане, позволете ми да го разгледам.

Вернадски се стараеше да не се издава, че е забелязал застаналите от двете страни на капитана членове на екипажа. Всеки един от тримата беше по-едър от него и – в това Лари не се съмняваше – въоръжен.

– Какво лошо има в това – продължаваше Вернадски. – Нали не мога да го открадна. Искам само да го видя.

Може би само благодарение на недовършения ремонт беше жив в момента. Или може би му помагаше неговата привидно весела, почти глуповата невинност.

– О'кей, о'кей, елате – примири се капитанът.

Вернадски го последва. Гъвкавият му ум работеше бясно, а пулсът му забележимо се ускори.

Лари гледаше сивото вещество пред себе си благоговейно, но и с леко отвращение. Той не излъга, като каза, че никога не е виждал жив силиконий, но беше гледал триизмерни снимки и чел описания. Все пак в реалното присъствие имаше нещо, което нито снимки, нито думи можеха да заместят.

Кожата на силикония беше сива, мазна и гладка. Движенията му бяха бавни – нещо естествено за същество, живяло в камък и самото то нещо като камък. Под кожата не се забелязваше трептене на мускули; движеше се с помощта на плочки – тънки каменни пластинки, плъзгащи се една върху друга. Формата му беше, общо взето, яйцевидна – отгоре заоблена, отдолу сплескана, с два вида израстъци. Отдолу бяха „краката“, разположени радиално, шест на брой, завършващи с остри кремъчни краища, бронирани с метални наслоения. Тези краища можеха да пробиват скалата и да я чупят на парчета, които силиконият поглъщаше като храна.

Единственият отвор към вътрешността на силикония се намираще отдолу на плоската му повърхност и се виждаше само когато той беше обърнат обратно. В този отвор влизаха натрошените парчета скала. Вътре варовиковите и хидратните силикати реагираха, като образуваха органосилициевни съединения, от които се изграждаха тъканите на силикония.

Излишните силициевни двуокиси се изхвърляха през отвора – бели твърди каменни екскременти.

Екстратеролозите дълго се бяха чудили на гладките камъчета, пръснати из малките кухни в скалистата структура на астероидите, преди да открият първите силиконии. И останаха удивени от начина, по който тези същества успяваха да накарат органосилициевните съединения – силициево-кислородни полимери с въглеродородни странични вериги – да изпълняват толкова много различни функции, извършвани в земните организми от протеините.

Останалите два израстъка излизаха от най-високата точка на гърба. Представляваха обърнати конуси, издълбани в обратна посока и плътно прилепващи в успоредни вдлъбнатини, минаващи по гърба, но които

могат да се вдигнат малко нагоре. Когато силиконият дълбаеше скалата, „ушите“ се свиваха назад за обтекаемост. Когато почиваше в някоя издълбана кухня, те можеха да се вдигнат, за да възприема звука по-добре. Имаха далечна прилика със заешки уши и затова названието „силиконий“ бе неизбежно. По-сериозните екстратеролози наричаха тези същества *Silliconeus asteroidea* и считаха, че „ушите“ имат нещо общо с телепатичните способности, които притежават. Малцина поддържаха други мнения.

Силиконият бавно пълзеше по някакъв мазен камък, а в един от ъглите на помещението бяха натрупани и други подобни камъни. Вернадски знаеше, че те представляват хранителният запас на съществото, или поне бяха изходно вещество за изграждане на неговите тъкани. Но беше чел, че като източник на обикновена енергия това не е достатъчно.

Вернадски се чудеше:

– Това си е истинско чудовище. Широко е повече от една стъпка.

Капитанът само изръмжа безучастно.

– Къде го намерихте? – попита Лари.

– В една от скалите.

– Слушайте, капитане! Най-голямото, открито досега, е около пет сантиметра. Бихте могли да го продадете на някой музей или университет на Земята.

Капитанът вдигна рамене.

– Така, вече го видяхте. А сега да вървим при хиператомната апаратура.

Той вече се обръщаше, стиснал здраво лакътя на Вернадски, когато се намеси някакъв глас – бавен и неясен, глух и дрезгав.

Гласът се получаваше при грижливо модулирано триене на камък в камък. Вернадски зяпна говорещия почти с ужас.

Беше силиконият, внезапно превърнал се в говорещ камък. Той произнесе:

– Човекът се чуди дали това нещо може да говори.

Вернадски прошепна:

– Кълна се в Космоса, то говори!

– О'кей. Видяхте го, чухте го. Сега да вървим.

– И даже чете мисли – каза Вернадски.

Силиконият произнесе:

– Марс се завърта за две четири часа три седем и половина минути.

Плътност на Юпитер е едно точка две две. Уран е открит в година едно седем осем едно. Плутон е планета, която най-далеч. Слънцето е най-

тежко, маса две нула нула нула нула нула нула...

Капитанът задърпа Вернадски навън. Вървейки назад и спъвайки се, той слушаше като омагьосан затихващото жужене на нулите.

– И откъде научава всички тези неща, капитане? – попита Лари.

– От една стара астрономическа книга, която му четем. Много стара книга.

– От времето преди пътешествията в Космоса – намеси се с отвращение един от членовете на екипажа. – Дори не е филм. Най-обикновен печат.

– Млъквай! – срязва го капитанът.

Вернадски провери хелиевата струя за гама-лъчение. Най-после дойде време да спре промиването и да започне работа в машинното отделение. Той работеше много старателно и спря само веднъж, за да пийне едно кафе и да поотдъхне.

С невинно изражение и сияеща усмивка Лари каза:

– Знаете ли как си го обяснявам, капитане? Това нещо си живее във вътрешността на някой астероид, прекарва целият си живот вътре. Може би стотици години. Необикновено голямо е и най-вероятно много поумно от останалите силиконии. Вие го изваждате и то открива, че светът не е само скала. Открива безброй неща, които никога не си е представяло. Затова се интересува от всичко. В книгите, а и в човешкият ум, намира нови мисли, може би цял един нов свят. Не мислите ли, че е така?

Огромно бе желанието му да изпита капитана, да се добере до нещо конкретно, с което да подкрепи своите изводи. Затова рискуваше, но казваше гласно може би половината от своята истина. И то по-малката половина.

Но облегнал се на стената с ръце, скръстени на гърдите, капитанът каза само:

– Кога ще завършите?

Това бяха последните му думи и Вернадски трябваше да се задоволи с тях. Най-после двигателят беше поправен така, както искаше Вернадски. Капитанът плати приличен хонорар в брой, прибра разписката и стартира с ослепителната хиператомна енергия на кораба.

Вернадски проследи старта с почти непоносимо вълнение, след което бързо отиде до субетерния си предавател.

– Трябва да съм прав, трябва – мърмореше Вернадски. – Трябва!

Полицаят Милт Хокинс получи съобщението, уединен в станцията,

към която беше придаден – Патрулна станция, астероид №72. Той беше с двудневна брада, а неизменната тъга върху червендалестото му широко лице беше резултат от самотата, също като прекалената веселост в очите на Вернадски.

Полицаят Хокинс усети, че гледа в тези очи и се зарадва. Макар че това беше просто Вернадски, компанията си е компания. Той извика едновременно „Здрасти“ и с наслада заслуша звука на този глас, без особено да го е грижа какво конкретно се говори. После внезапно веселото му настроение се изпари, наостри и двете си уши и каза:

– Чакай, чакай. Ча-кай! Какви ги дрънкаш?

– Ама че тъпо ченге! Не слушаш ли? А аз се продрах да ти говоря...

– Я разкажи всичко на порции, моля ти се. Каква е тази история с някакъв силиконий?

– Тоя тип има на кораба си силиконий. Вика му „домашно животно“ и го храни с мазни камъни.

– Ами? Кълна се, че един рудотърсач из астероидите е в състояние да обяви за домашно животно дори буца сирене, ако успее да я накара да му говори.

– Само че това не е обикновен силиконий. Не е от тия малките, по четири-пет сантиметра. Този е широк над тридесет сантиметра. Не разбираш ли? Кълна се в Космоса, един човек, който живее на астероидите, би трябвало да знае нещичко за тях.

– Добре, добре. Разправи ми всичко.

– Слушай сега. Мазните камъни изграждат тъкани, но откъде черпи енергията си толкова голям силиконий?

– Не мога да ти кажа.

– Директно от... Има ли в момента някой около теб?

– В момента не. Но как ми се ще да има!

– До една минута няма да искаш. Силиконииите черпят енергията чрез пряко поглъщане на гама-лъчи.

– Откъде знаеш това?

– От Уендъл Ърт, екстратеролог от голям калибър. Дори твърди, че именно такава е предназначението на „ушите“ на силикония. – Вернадски вдигна двете си ръце до слепоочията и ги размърда. – Никаква телепатия. Те ловят гама-лъчи на такива честоти, каквито човешки уред не може да открие.

– Добре. И какво от това? – запита Хокинс. Обаче започна да се замисля...

– Ами това. Ърт твърди, че на нито един астероид няма гама-

лъчение, способно да поддържа енергията на силиконий, по-голям от пет-шест сантиметра. Радиоактивността не е достатъчна. А тук имаше екземпляр, дълъг повече от тридесет сантиметра. Това прави шест пъти по-голям.

– Е, и...?

– Е, и... Значи е дошъл от астероид, който просто гъмжи от тези животинки, флашкан е с уран, червив е от гама-лъчи. Радиоактивността ще направи този астероид топъл при докосване. Той е с толкова необикновена орбита, че досега никой не го е открил. Да предположим, че някой умник съвсем случайно кацне на този астероид, забележи, че скалата е топла и се замисли. Капитанът на „Робърт Кю“ не е невежа. Той е съобразителен мъж, а не прост рудотърсач.

– Продължавай!

– Да предположим, че открили късове скала за проби и намери гигантски силиконий. Сега вече със сигурност знае, че е попаднал на най-невероятната находка в цялата история. Няма нужда от проби, просто силиконият ще го заведе до богатите жили.

– Че защо ще го завежда?

– Защото иска да научи нещо за Вселената. Защото е преживял навярно към хиляда години под скалата и сега е открил звездите. Може да чете мисли, може да се научи да говори. Може да се спогоди. Капитанът от своя страна е готов да се възползува от случая. Знаеш, че добивът на уран е държавен монопол. На рудотърсачи без разрешително дори не е позволено да носят гайгеров брояч. Това положение е идеално за капитана.

– Може и да си прав – вметна Хокинс.

– Не „може“, ами съм прав! Да ги беше видял само как ме бяха обградили, докато гледах силикония. Бяха готови да ми се нахвърлят, ако кажа и една погрешна думичка. Да беше видял как ме помъкнаха навън след две минути.

Хокинс потърка с длан небръснатото си лице и пресметна наум колко време ще му трябва, за да се избърсне.

– До кога можеш да задържиш момчетата в твоята станция? – запи-та той.

– Да ги задържа ли?! Боже Космически, те изфирясаха!

– Какво?! Тогава за какво, по дяволите, ми наговори всички тия приказки? Защо ги пусна?

Вернадски заговори търпеливо:

– Трима души. Всеки от тях доста по-едър от мен. Всеки от тях

въоръжен. И, предполагам, всеки от тях готов да ме убие. Според тебе какво трябваше да направя?

– О'кей, о'кей. Но какво ще правим ние сега?

– Ами просто излез и ги настигни. Аз поправих полурефлекторите им, но по свой начин. Енергозахранването им ще спре напълно след около тридесет-тридесет и пет хиляди километра. А пък в Дженъровия газопровод съм инсталирал устройство за следене.

Хокинс се встрещи срещу ухиленото лице на Вернадски и промълви:

– Господи Боже мой...

– Никой не бива да знае за това. Само ние двамата и полицейският кръстосвач. Те ще бъдат без енергия, а ние – с едно-две оръдия. Ще ни кажат къде се намира ураниевият астероид и ние ще установим местонахождението му. Чак след това ще се свържем с щаба на полицейската патрулна служба. Пресметни сега: ще им предадем трима контрабандисти на уран, гигантски силиконий, какъвто никой на Земята не е виждал и, забележи – едно голямо и тлъсто парче ураниева руда, каквато също не са виждали на Земята. Тогава ти ще станеш лейтенант, а мен ще преместят на постоянна работа на Земята. Съгласен ли си?

Хокинс беше като зашеметен.

– Съгласен съм – изрева. – Идвам веднага!

Почти бяха застигнали кораба, преди да могат визуално да го открият по слабо отразената слънчева светлина.

– Абе, ти не им ли остави поне енергия за светлините на кораба? Да не би да си изхвърлил резервния генератор?

Вернадски вдигна рамене:

– Сигурно пестят енергия с надеждата някой да ги прибере. Бас хващам, че в момента с всички сили се мъчат да предадат субетерен сигнал.

– Ако е така, не е нужно да ги хващам – каза Хокинс сухо.

– Не е ли?

– Просто е излишно.

Полицейският кръстосвач се приближи по спирала. Жертвата им се носеше в пространството с изчерпана енергия и с постоянна скорост от петнадесет хиляди километра в час.

Кръстосвачът се пригоди към тази скорост и се насочи за скачване.

Лицето на Хокинс придоби кисело изражение.

– Да му се не види!

– Какво става?

– Ударен е. От метеор. Само Бог знае колко са из астероидният

пояс.

Целият възторг от лицето и в гласа на Вернадски изчезна.

– Ударен? Разбити ли са?

– Дупката е колкото врата на хамбар. Вернадски, много съжалявам, но тая работа хич не ми харесва.

Лари затвори очи и преглътна с мъка. Той много добре разбираше мисълта на Хокинс. Корабът бе умишлено повреден – нещо, което можеше да бъде окачествено като углавно престъпление. А това – смърт в резултат на углавно престъпление – си беше чисто убийство.

– Хокинс, ти знаеш защо го направих.

– Знам само това, дето ми го разправи. Ако се наложи, ще свидетелствувам за него. Обаче ако не са се занимавали с контрабанда...

Не се доизказа. Пък и не беше нужно.

Те влязоха в кораба, напълно защитени от космическите си костюми.

„Робърт Кю“ бе разнебитен както отвън, така и отвътре. Лишен от енергия, екипажът не бе имал възможност да вдигне защитен екран срещу връхлитащата скала. Или да я открие навреме. Или да я избегне, ако я открие навреме. Корпусът бе пробит, сякаш е направен от станиол. Скалата бе разрушила командната кабина. Въздухът бе излетял в Космоса. И тримата от екипажа бяха мъртви.

От удара единият член на екипажа се бе размазал в стената и представляваше парче замразено месо. Капитанът и другият член на екипажа лежах в неестествени пози. Цялата им кожа бе покрита със замръзнала съсирена кръв на местата, където въздухът, кипвайки, се е отделил от кръвта и е спукал кръвоносните съдове.

Вернадски никога не беше виждал подобна смърт в Космоса. Почувства гадене, но все пак успя да подтисне повръщането, което щеше да изцапа космическия му костюм.

– Хайде да изпробваме рудата, която возят – каза Лари. – Силиконият трябва да е жив.

„Трябва, трябва да е жив“ – повтаряше си той наум.

От силата на сблъсъка вратата се бе изскубнала от рамката и на това място имаше дупка, широка цял сантиметър.

В ръката си Хокинс носеше брояч. Той го вдигна и приближи слюденото му прозорче до дупката. Броячът заграка като милион гарги.

– Нали ти казах – въздъхна Вернадски с безкрайно облекчение.

Като повреди кораба при „поправката“, той просто хитроумно бе изпълнил своя дълг на честен гражданин. Сблъсъка с метеора, при което

бяха загинали трима души, беше една достойна за съжаление злополука.

За да отворят изскубнатата врата се наложи да дадат два изстрела с пистолет. Пред тях се разкриха тонове руда.

Хокинс взе два къса и ги пусна в джоба на костюма си. Каза:

– Като веществени доказателства. Пък и за проба.

– Недей да ги държиш дълго в близост до кожата си – назидателно го предупреди Вернадски.

– Докато ги пренеса на кръстосвача, костюмът ще ме пази. А и това не е чист уран.

– Бас държа, че е почти чист. – Самоувереността на Лари се бе възвърнала напълно.

Хокинс се огледа.

– Голям удар, няма що. Може би сме ликвидирали цяла банда контр-рабандисти, или поне част от нея. Обаче от тук нататък какво ще правим?

– О-ох, астероидът...

– Правилно! Къде е той? Те са единствените, които знаят това, но са мъртви.

Настроението на Вернадски пак спадна под нулата. Без астероида те имаха само няколко тона руда и три трупа. Това беше хубаво, но на Лари му трябваше нещо внушително. Сигурно щеше да има благодарствена награда, но не това бе целта му. Искаше да го преместят на постоянна работа на Земята, а за това трябваше още нещо.

– О, Космосе! Боже Космически! Силиконият! Той може да живее във вакуум и знае къде се намира астероида.

– Правилно! – разпалено го подкрепи Хокинс. – Къде е това нещо?

– В задната част на кораба. Насам! – извика Вернадски.

Под светлината на фенерчетата им силиконият блесна, движейки се. Беше жив. Сърцето на Вернадски щеше да се пръсне от вълнение.

– Хокинс, ще трябва да го преместим.

– Защо?

– Кълна се в Космоса, че звукът не се разпространява във вакуум. Трябва да го пренесем на кръстосвача.

– О'кей, о'кей.

– Сам знаеш, че не можем да го наврем в космически костюм с предавател.

– Казах о'кей!

Понесоха го толкова внимателно и предпазливо, че обвитите им в метални ръкавици пръсти докосваха мазната „кожа“ на силикония почти

нежно. Докато се отблъскваха с шутове от корпуса на „Робърт Кю“, го носеше Хокинс.

Съществото лежеше в командната кабина на полицейския кръстосвач. Дватама бяха махнали шлемовете, а Хокинс вече сваляше и костюма си. Вернадски обаче нямаше търпение и се обърна към силикония:

– Можеш ли да четеш мисли?

Докато търкането на каменните повърхности се превърне в думи, Лари почти спря да диша. Дори му беше трудно да си представи по-приятен звук.

– Да. – Пауза. – Навсякъде наоколо пусто. Нищо.

– Какво? – попита Хокинс.

Вернадски направи знак да трае.

– Сигурно има предвид пътуването в Космоса в момента. Предполагам, че го е поразило.

Лари изкрещя, като че да направи мислите си по-ясни:

– Хората, които бяха с теб, са събирали една специална руда, уран, радиация, енергия.

Чу се слаб, стържеш звук:

– Те търсеха храна.

Ами да! Разбира се! Уранът представляваше за силикония храна, източник на енергия.

– Посочи ли им къде могат да я намерят?

– Да.

– Едва-едва го чувам – намеси се Хокинс.

– Май му има нещо. – Вернадски стана загрижен. Извика:

– Добре ли си?

– Не добре. Въздух... изчезна... наведнъж. Нещо лошо... вътре.

– Внезапната декомпресия нещо го е повредила. Господи... – мърмореше си Вернадски. – Ей, слушай, – завика пак той – ти знаеш какво искам. Къде е твоето жилище? Мястото с храна? Къде е?

Вернадски и Хокинс чакаха мълчаливо. „Ушите“ на силикония започнаха да се вдигат мно-ого бавно, трепнаха веднъж и пак се отпуснаха.

– Там – проговори той. – Е-ей там.

– Къде? – Вернадски крещеше.

– Там.

– Май прави нещо – каза Хокинс. – По някакъв начин се опитва да сочи.

– Да бе, само че не схващам къде.

– А ти какво очакваш, да даде координатите ли?

– Че защо не? – веднага се отзова Лари и се обърна отново към силикония, който лежеше неподвижен на пода и във външността му имаше някаква зловеща унилоост.

– Капитанът е знаел откъде взимаш храната си. Разполагал е с числа, групи числа за мястото, нали? – Той се молеше силиконият да прочете мислите му, а не само да слуша думите.

– Да – отговорът приличаше на въздишка, получена от търкането на камъни.

– Три групи числа – подсказа му Вернадски.

Поне трябваше да са три. Три координати, с прибавени към тях три дати, обозначаващи три положения на астероида в космическото пространство по орбитата му около Слънцето. Въз основа на тези три групи би могло да се изчисли и определи точно положението на всеки астероид във всеки момент. Дори отклоненията биха могли да се изчислят приблизително.

– Да – произнесе силиконият още по-тихо.

– Какви бяха числата? Хокинс, вземи лист и ги запиши.

Обаче силиконият каза:

– Не зная. Не важни числа. аз храня там.

– Ясно. Ясно като бял ден – каза Хокинс. – Координатите не са му трябвали, затова не им е обърнал никакво внимание.

Съществува започна тихо:

– Скоро не... – пауза, дълга пауза. После бавно, сякаш казваше нова и непозната дума, продължи: – жив. Скоро... – още по-продължителна пауза – мъртъв. Какво е след смърт?

– Чакай, чакай – замоли се Вернадски. – Капитанът записа ли някъде тези числа?

Една дълга минута силиконият не отговори. Двата мъже се наведоха толкова ниско, че почти се допряха с глави до умиращия камък. Тогавата той повтори:

– Какво след смърт?

– Трябва ни само един отговор – изкрещя Лари. – Само един. Капитанът трябва да е записал числата. Къде? Къде?

Силиконият прошепна едва чуто:

– На астероида...

И вече не продума. Беше просто един мъртъв камък, също като скалата, от която се бе родил, мъртъв като стените на кораба, мъртъв като мъртъв човек.

Вернадски и Хокинс се изправиха бавно и се гледаха обезнадеждени.

– Това няма никакъв смисъл – каза Хокинс. – Да запише координатите на астероида! Все едно да заключи в чекмедже ключа, с който се отключва.

Вернадски поклати глава разочаровано:

– Цяло състояние във вид на уран. Най-грандиозната находка в историята, а не знаем къде е.

Х. Сийтън Девънпорт се огледа със странно задоволство. В негово набръчкано лице със стърчащ нос имаше нещо сурово, дори и в покой. Белегът на дясната буза, черната коса, изпъкналите вежди и меденият тен се съчетаваха така, че той изглеждаше във всички случаи като неподкупен агент на Земяното бюро за разследване, какъвто и всъщност си беше.

Но все пак нещо като усмивка разтягаше устните му, докато разглеждаше широката стая, където сумракът правеше редиците книгофилми да изглеждат безкрайни и образците на кой-знае-какво, донесено кой-знае-откъде да изпъкват тайнствено. Тоталното безредие, откъснатостта на атмосферата, почти пълната изолация от света, правеха стаята почти нереална. Във всяко отношение изглеждаше нереална, както и нейният собственик.

Самият собственик седеше в някаква комбинация от кресло и бюро, обилно осветено от единственият източник на ярка светлина в помещението. Той бавно разгръщаше официалните доклади, които държеше. Освен това ръката му се движеше само за да намести дебелите очила, заплашващи всеки момент да паднат окончателно от овалното, абсолютно невпечатляващо и топчесто лице. Докато четеше, коремът му спокойно се издигаше и спадаше.

Това бе доктор Уендъл Ърт. Ако преценката на специалистите имаше някакво значение, то според тях докторът беше най-изтъкнатия екстратеролог на Земята. По всеки извънземен въпрос при него идваха хора, нищо че доктор Ърт през съзнателният си живот не се беше отдалечавал на повече от час път пеш от апартамента си в района на университета.

Докторът вдигна глава и сериозно каза на инспектор Девънпорт:

– Този младеж, Вернадски, е много умен.

– Заради заключенията, които си е направил от наличието на силикония? Да, съгласен съм – отвърна инспекторът.

– Не, не, разбира се. Изводът е нещо съвсем просто, направо неизбежно. Всеки би се сетил, даже и последният глупак. – Погледът му стана строг. – Имах друго предвид – този младеж е чел за моите опити със *Silliconeus asteroidea* относно чувствителността им към гама-лъчение.

– А, да, разбира се – каза Девънпорт.

Доктор Ърт беше специалист по силикониите и точно за това инспекторът беше дошъл за съвет. Имаше един единствен въпрос към този човек. Прост въпрос. Но доктор Ърт изду месестите си устни, поклати валчестата си глава и поиска да прочете всички документи по случая. Въпреки, че това не се разрешаваше, инспекторът беше отстъпил, защото съвсем наскоро доктор Ърт помогна много на Земното бюро за разследване в случая с лунните Пеещи камбанки и необикновеното лъжливо алиби, опровергано от лунното притегляне.

След като доктор Ърт приключи с четенето, той остави листовете върху бюрото си, измъкна сумтейки долния край на ризата си и избърса очилата си с нея. Втренчено погледна през тях към светлината, за да провери резултата от почистването, намести ги на самия край на носа си и преплете пръсти върху корема си.

– Бихте ли повторили своя въпрос, инспекторе?

Девънпорт изрече търпеливо:

– Вие твърдите – и аз съм съгласен с вас – че такъв силиконий, какъвто е описан в доклада, може да се развие само на свят, богат на уран.

– Радиоактивен материал – намеси се доктор Ърт. – Може би торий, но е възможно и да е уран.

– Тогава „да“ ли е вашият отговор?

– Да.

– Колко голям трябва да е този свят?

– Миля в диаметър... може би – замисли се докторът. – А може и повече.

– И колко тона уран, или ако предпочитате – радиоактивен материал, трябва да има там?

– Трилиони. И то минимум.

– Бихте ли бил така добър да изложите всичко това в писмен вид, под който да стои подписът ви?

– Разбира се.

– Отлично, доктор Ърт. Това е всичко, от което се нуждаем. – И Девънпорт стана, взе шапката си с едната ръка и посегна с другата към папката с доклади.

Но доктор Ърт отпусна тежко ръката си върху тях.

- Момент. Как ще откриете астероида?
- С наблюдения. Всеки кораб, с който разполагаме, ще изследва даден район от Космоса и... просто ще гледаме.
- Разходи, време, усилия! А и няма никога да го намерите.
- Може пък и да успеем. Вероятността е едно на хиляда...
- Едно на милион. Няма да успеете.
- Вашето мнение на специалист повишава цената на находката много и не може да си позволим да изпуснем урана, без да опитаме.
- Има по-добър начин да се намери астероида. Аз мога да го открия.

Девънпорт внезапно се втренчи в екстратеролога с пронизителен поглед. Въпреки неугледния си вид доктор Ърт съвсем не беше глупак. Инспекторът имаше личен опит в тази област. Затова в гласа му звучеше плаха надежда, когато запита:

- И как ще го намерите?
- Първо – цената!
- Цената?...
- Ако предпочитате – хонорарът. Когато правителството се добере до астероида, там може да има и друг голям силиконий. А те са ценни, много ценни. Единствените форми на живот с твърди силициеви тъкани и течен силиций вместо кръвообръщение. Може би те ще ни отговорят дали астероидите някога са представлявали цяла планета. Ще ни отговорят и на други въпроси... Разбирате ли?
- Вашето желание е да ви се предаде един голям силиконий?
- Да. Жив, в добро състояние и безплатно.
- Уверен съм, че правителството ще е съгласно – кимна Девънпорт.
- Кажете сега какво имате предвид?

Спокойно, сякаш с това обясняваше всичко, докторът каза:

- Думите на силикония.
- Какви думи? – Инспекторът гледаше озадачено.
- Тези в доклада. Точно преди силиконият да умре. На въпроса на Вернадски къде капитанът е написал координатите, той отговорил: „На астероида“.

- През лицето на Девънпорт премина сянка на явно разочарование.
- Велики Космосе! Това ни е известно, доктор Ърт, огледахме го от всички страни. Тази фраза не означава нищо.
 - Абсолютно нищо?
 - Поне не и нещо важно. Прочетете доклада пак. Силиконият изобщо не е слушал Вернадски. Чувствайки, че животът му си отива, той е

размишлявал върху това. На два пъти е попитал „Какво след смърт?“ Вернадски настоявал с въпросите си и той отговорил „На астероида“. Най-вероятно е изобщо да не е чул въпроса на Вернадски.

– Знаете ли, вие прекалено поетизирате – заклати глава докторът. – Твърде много си въобразявате. Между другото, това е интересен проблем. Да видим дали не бихте могли сам да го решите. Да предположим, че думите на силикония наистина са отговор на въпроса на Вернадски.

– Дори при това положение, каква полза имаме? – нетърпеливо попита Девънпорт. – Кой астероид? Ураневиът? Не можем да го открием, следователно и координатите не можем да установим. Ако е някой друг астероид, който „Робърт Кю“ е използвал за главна база? И него не можем да открием.

– Инспекторе, та вие отбягвате очевидното! Запитвали ли сте се какво означава фразата „На астероида“ за силикония? Не за вас, не за мен, а за силикония?

Девънпорт се навъси.

– Силиконият е научил за Космоса от един текст по астрономия, който му е бил четен. Вътре сигурно се обяснява какво е това астероид.

– Правилно – пропя доктор Ърт, като допря пръст отстриани на чипия си нос. – И каква е била дефиницията? „Астероидът е тяло, по-малко от планета, което се движи по елиптична орбита около Слънцето. Орбитата е разположена, най-общо, между орбитите на Марс и Юпитер.“ Съгласен ли сте?

– Да, мисля.

– А какво е „Робърт Кю“?

– Корабът ли имате предвид?

– Така го наричате вие. Корабът. Но... книгата е стара, в нея не се споменава нищо за космически кораби, и един от членовете на екипажа е споменал това. Казал, че книгата е от преди времето на космическите полети. Следователно, какво представлява „Робърт Кю“? Не е ли корабът малко тяло, по-малко от планета? Доколкото силиконият е бил на борда, не се ли е движел по орбита, разположена, най-общо, между орбитите на Марс и Юпитер?

– Искате да кажете, че за силиконият корабът е бил астероид и когато е казал „На астероида“, е имал предвид „на кораба“?

– Точно така. Казах ви, че сам ще разрешите проблема.

Но мрачното лице на инспектора не се промени. Никаква радост или облекчение не премина през него.

– Това изобщо не е решение, докторе.

Обаче доктор Ърт бавно запремигва срещу събеседника си и ласкавото изражение на овалното му лице стана още по-ласкаво, ако това изобщо бе възможно. От непринуденото задоволство то изглеждаше и по-детинско.

– Напротив. Решение е.

– Изобщо не е, доктор Ърт! Ние отхвърлихме думите на силикония. Но не си мислете, че не сме претърсили щателно кораба. Разглобихме „Робърт Кю“ на парчета, лист по лист. Почти го разпоихме.

– И не открихте нищо?

– Абсолютно нищо.

– А ако не сте гледали където трябва?

– Гледахме навсякъде, разбирате ли, доктор Ърт? Огледахме целия кораб. Тези координати не могат да се намират на него. – И инспекторът стана, сякаш щеше да си ходи.

– Седнете, инспекторе – гласът на доктора беше спокоен. – Вие все още не осмисляте напълно думите на силикония. Проблемът е в това, че силиконият е изучавал английски, като е взимал по някоя дума отгукоттам. Той не е можел да говори идиоматичен английски. Това си личи по изказванията, които са цитирани в доклада. Например казал е „планетата, който най-далеч“, а не „най-далечната планета“. Разбирате ли?

– Е, и?

– Ако някой не може да говори един език идиоматично, той или използва идиоми от своя език, преведени дума по дума, или използва чуждите думи с тяхното буквално значение. Тъй като силиконият няма свой език, той е прибягнал до втория вариант. Буквално. Той казва „На астероида“. На него. Не е подразбирал в него, а буквално на него. ВЪРХУ него.

– Доктор Ърт, когато Бюрото претърсва, то претърсва истински. Върху самия кораб нямаше никакви тайнствени надписи.

Докторът се потупа по обемистия корем и си намести очилата.

– Инспекторе, на борда на един космически кораб има само едно място, където могат напълно да се скрият някакви тайни числа. И къде е това място? Къде никой няма да ги забележи, въпреки че ясно се виждат? Къде ще са на сигурно място, въпреки че всеки ги гледа? Само търсач, който умее да мисли, би ги видял.

– На кое място? Кажете!

– Там, където вече има числа. Нормални числа. Законни числа. На които се полага да са там.

– Къде там? За какво говорите?

– За серийния номер на „Робърт Кю“, който е издълбан на самия корпус. Забележете, върху корпуса. Номерът на двигателя, номерът на резервния генератор. И други. Всеки от тях е издълбан на неделими части от корпуса. Върху корпуса, както е казал силиконият. ВЪРХУ КОРАБА.

Девънпорт сякаш изведнъж проумя и гъстите му вежди се вдигнаха.

– Може би сте прав... напълно прав... и ако наистина сте прав, ще се радвам да ви намерим силиконий, два пъти по-голям от този на „Робърт Кю“. Който ще може не само да говори, но и да свири „Летете, астероиди, във вечността“. – Той се пресегна бързо към доклада, прелисти го и извади официална бланка на Земното бюро за разследване, която разгъна. – Разбира се, ние отбелязахме всички опознавателни числа, и ако три от тях приличат на координати...

– Трябва да се очаква, че са се постарали малко от малко да ги замаскират. Вероятно чрез прибавянето на някои букви и цифри, така че серията да изглежда по-законна – отбеляза докторът и се пресегна да вземе бележник, побутвайки друг към Девънпорт.

Няколко минути мълчаливо записваха серийни номера, зачертавайки явно неуместните числа. Накрая Девънпорт изпусна доволна, но и безсилна въздишка.

– Аз се предавам – призна си той. – Мисля, че имате право. Номерата на двигателя и калкулатора явно са замаскирани координати и дати. Изобщо не съвпадат с нормалните серии и лесно се зачертават лъжливите цифри. Тука имаме две, но мога да се закълна, че другите са напълно законни серийни номера. Вие какво открихте, докторе?

– Съгласен съм – кимна доктор Ърт. – Сега имаме две числа от координатите и знаем къде е записано третото.

– Знаем? А как... – инспекторът рязко спря и възкликна: – Разбира се!! Номерът на самия кораб, който не е вписан тук. А не е вписан, защото се е намирал точно там, където е попаднал метеорът... Страхувам се, докторе, че ще си останете без силиконий... – Изведнъж лицето му се озари. – Идиот съм и това е! Номерът е унищожен, но от Междупланетната регистрация ще го научим веднага.

– За съжаление, ще трябва да оспоря поне втората част на вашето твърдение. В Регистрацията ще разполагат само със законния номер на кораба, но не и със замаскираната координата, която капитанът е променил.

– Точно там ли... – промърмори Девънпорт. – И заради едно

случайно попадение астероидът е загубен може би завинаги? За какво са ни две координати без третата?

Доктор Ърт каза отсечено:

– Биха вършили работа на едно двуизмерно същество. Но за същества с нашите измерения – и той погали корема си – трябва три. А аз, за щастие, случайно имам третата... ето тук.

– В доклада на Бюрото? Нали току-що проверихме номерата от списъка.

– Да, но вашият списък, инспекторе. А тук е приложен и докладът на младия Вернадски, където, разбира се, е отбелязан и серийния номер на „Робърт Кю“, но старателно фалшифицираният номер, под който е извършвал курсове тогава. Защо трябва да се възбужда любопитството на един механик, като се допусне несъответствие?

Девънпорт взе отново бележника и списъка на Вернадски. След кратко изчисление се усмихна широко.

Доктор Ърл стана и доволно пuffedейки заситни към вратата.

– Винаги ще ми е приятно да ви видя, инспекторе. Наминете пак. И не забравяйте – правителството да си разполага с урана, но аз искам най-важното – един гигантски силиконий, жив и в добро състояние.

– За предпочитане – вметна Девънпорт, – да подсвирква...

Както той правеше на излизане.

КРАЙ

© 1955 Айзък Азимов

Isaac Asimov
The Talking Stone, 1955

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1199>]